

для Лісостепової зони, але збільшення водойм з уповільненим водообміном викликає негативні зміни у водних та прилеглих ПТК.

На Уманщині рекреаційні ландшафти, як окремі геосистеми, не існують, але входять до складу інших класів ПАТК. Найбільше рекреаційного впливу зазнають території навколо міста Умань – це приміські лісові зони (Собківське лісництво, Білогрудівський ліс), береги річок Уманка та Кам'янка.

Селитебні ландшафти (ландшафти житлових поселень) в Уманському районі мають два підкласи – сільські та міські. Міські ландшафти у нашому регіоні є лише в межах міста Умань (виключаючи промислові забудови). Оскільки Умань розташована навколо місця впадання річки Кам'янки в Уманку на горбистій місцевості та має велику кількість парків, скверів, пам'ятників та оригінальних будівель, то образ цих ландшафтів дуже живописний. Сільські селитебні ландшафти займають частини силових та супераквальних ПТК. Плакори майже не використовуються під сільські забудови, тому-що мають значну сільськогосподарську цінність.

Беллігеративні – тип ландшафтів створений військовою діяльністю людини. Навколо Умані і в її межах знаходяться військові частини. Найбільш оригінальною за образом і структурою ландшафтів є територія військового аеродрому, який розміщений за північно-західною околицею міста між селами Городецьке та Родниківка. Особливість цих ПАТК визначається наявністю посадкових смуг, земляних насипів та валів (висотою іноді понад 5 м), ангарів для літаків, казарм, обслуговуючих приміщень, цистерн з паливно-мастильними матеріалами та характерним поєднанням всіх цих компонентів. При використанні бойової техніки відбувається також забруднення місцевості, що негативно впливає на стан ландшафту.

З ШКІЛЬНОГО ДОСВІДУ СТВОРЕННЯ МІКРОЗАПОВІДНИКІВ В КРИМУ

*Байдіков К.А. магістрант,
Воровка В.П. к.геогр.наук,
Мелітопольський державний
педагогічний університет*

Багата та унікальна природа Кримського півострова упродовж багатьох віків знаходиться під активним впливом господарчої діяльності людини. Особливо відчутною деградація кримської природи стала в ХХ ст. у зв'язку з потужним розвитком перш за все сільського господарства, транспорту, різким збільшенням чисельності населення та нерідко стихійним рекреаційним освоєнням гірських і прибережних ландшафтів. У зв'язку з цим виникла гостра необхідність раціоналізувати природокористування, організувати заповідну охорону найбільш цінних рідкісних природних компонентів [2].

Мета даної статті – показати один із шляхів відтворення первісної природи Кримського півострова за рахунок створення розгалуженої системи місцевих природоохоронних мікротериторій, які б використовувались для навчання, виховання учнівської молоді.

На даний момент у Криму нараховується більш ніж 150 природоохоронних територій загальною площею 5,7% від всієї території Криму, але цього замало у порівнянні з загальноприйнятими нормами (близько 10%). Якісно змінити ці показники можна за рахунок створення

охоронних територій на місцях, у тому числі й у школах та інших навчальних закладах – невеликих за площею, але які мають відігравати велику роль у збереженні різноманітності території, для навчально-виховного процесу.

Цікавим є досвід природоохоронної справи у Сусанінській загальноосвітній школі I-III ступеня Первомайського району Автономної Республіки Крим, де з ініціативи вчителя географії 6 травня 1986 року на п'яти гектарах деградованого степу був створений мікрозаповідник (неофіційний), задачею якого було відтворення і наступне збереження первозданної степової рослинності.

У момент створення мікрозаповідника, на його території росли тільки декілька кущиків ковили південноукраїнської. Однак за 15 років вона практично окупувала усю територію. Маючи міцну куртину, вона практично „видавила” багато рідкісних рослин. Різко погіршився стан тюльпану Шренка, мигдаля степового, зникли дивина фіолетова, волошка руська, астрагал, а також катран татарський та багато інших.

Аналіз ситуації показав, що головною причиною зменшення рослинного різноманіття стали невелика територія мікрозаповідника та припинення випасу худоби, в результаті чого різко зросло накопичення войлочного шару, який у сукупності з міцними куртинами ковили перешкоджає проростанню насіння інших рослин. Було прийнято рішення в осінній період проводити обмежений випас худоби. Це значно зменшило товщину войлочного шару, покращилися умови зростання інших рослин.

Тепер тут відтворені і охороняються 5 видів півників, мигдаль степовий, волошка руська, шавлія поникла, дивина фіолетова, залізняк колючий, астрагал еспарцетний, жовтець їдкий, холодок лікарський, цмин пісковий та багато інших рослин, серед яких тюльпан Шренка, який занесено до Червоної книги України та Криму.

Але на цьому експериментально-наукова діяльність вчителів і школярів не закінчилася. Успіхом завершилася робота по розширенню ареалу півників, але головну проблему – експансію ковили, вирішити поки ще не вдається. У Сусанінському мікрозаповіднику намагаються урізноманітнювати видовий склад, збираючи та висіваючи насіння рідкісних рослин, пересаджуючи цибулини, бульби та кореневища ефемероїдів.

Очевидний висновок у тому, що на невеликих природоохоронних територіях відтворити і зберегти видове різноманіття досить складно і, крім того, такого досвіду ще практично не існує, принаймні у Криму.

Але тим не менш такі мікрозаповідники мають право на життя для того, щоб відтворити і зберегти хоча би острівки первісної природи, інакше у майбутньому доведеться показувати учням первісну природу тільки на фотокартках та малюнках.

І в Сусанінській школі впевнені, що мікрозаповідники повинні бути у кожній сільській школі – є надія на те, що змалку діти будуть залучені до процесу екологічного виховання, а вчителі будуть не тільки теоретично, але й на конкретних прикладах виховувати в учнів бережливе ставлення до природи свого рідного краю. Збільшити відсоток природоохоронних територій можна за рахунок вилучення з перспективного господарського використання найменш цінних з економічних позицій територій, таких, як вирубки та гарі, яри та сільськогосподарські деградовані землі. Усі такі

території є місцями існування багатьох диких тварин і рослин; деякі з них можуть мешкати тільки тут. Такі території без втручання з боку людини, внаслідок ходу природних сукцесій, будуть відтворювати справжні природні угруповання у властивому природі темпі, але дуже повільно. За допомогою ж людини цей процес, як свідчить досвід Сусанінської загальноосвітньої школи, може відбуватися значно швидше

Якщо людина навчиться берегти природу на маленьких територіях, тоді вона зможе зберігати природу непорушною і у великих заповідниках, заказниках та інших природоохоронних територіях [1, 3].

ЛІТЕРАТУРА:

1. География Крыма. Учебное пособие / Под ред. П.П.Подгородецкого. – Симферополь: Крымучпедгиз, 1997.
2. Крым. Природа: Справочное издание. - Симферополь: Таврия, 1988.
3. Экология Крыма. Справочное пособие / Под ред. Н.В.Багрова, В.А.Бокова. - Симферополь: Крымучпедгиз, 2003.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗАБРУДНЕННЯ ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА В МІСТІ УМАНЬ

Безлатня Л.О., викладач УДПУ

Нинішню екологічну ситуацію міста Умань та й України можна охарактеризувати як кризову. Значний внесок в дану ситуацію вносять підприємства міста Умань такі як: “Вега”, “Агропромресурси”, “Політкомпозит”. Дані підприємства розробляють проекти по зменшенню викидів в природне середовище.

Мета проекту реконструкції виробничого корпусу колишнього заводу “Вега” – організація виробництва по випуску готових лікарських препаратів для потреб медичної галузі та населення.

Матеріали проекту розроблені у відповідності до технологічних рішень. Загальна кількість викидів забруднюючих речовин від виробництва, яке проектується, після очистки становитиме: 0,064281 г/с, 0,0178516 т/рік. За результатами розрахунків розсіювання в приземному шарі атмосферного повітря максимальні очікувані рівні забруднення на межі СЗЗ становитимуть: карбамазепін – 0,54 ГДК населених місць, ібупрофен – 0,34 ГДК. По решті забруднюючих речовин максимальні очікувані концентрації не перевищують 0,1 ГДК населених місць.

Аварійні і залпові викиди та скиди відсутні.

Проектом передбачається комплекс природоохоронних заходів, які максимально зменшують вплив на стан навколишнього середовища, з урахуванням можливих аварійних ситуацій.

Екологічний ризик проектованої діяльності відсутній.

Для забезпечення населення якісними рибопродуктами міста Умань та навколишніх районів Черкаської, Вінницької та Кіровоградської областей в місті Умань по вул. Котовського 127 запроектовано будівництво цеху